



**Raftul
Denisei**

Colecție coordonată de
DENISA COMĂNESCU

COLSON
WHITEHEAD
PRAVILA
BORFAȘULUI

Traducere din engleză de
BOGDAN PERDIVARĂ

HUMANITAS
fiction

Redactor: Anca Dumitru
Coperta: Angela Rotaru
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
Corector: Cristina Jelescu
DTP: Dragoș Dumitrescu, Veronica Dinu

Tipărit la Livco Design

COLSON WHITEHEAD
CROOK MANIFESTO
Copyright © 2023 by Colson Whitehead
All rights reserved.

© HUMANITAS, 2024, pentru prezenta versiune în limba română

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
WHITEHEAD, COLSON
Pravila borfașului / Colson Whitehead;
trad. și note de Bogdan Perdivară. – București:
Humanitas Fiction, 2024
ISBN 978-606-097-489-5
I. Perdivară, Bogdan (trad.; note)
821.111

EDITURA HUMANITAS FICTION
Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
tel. 021.408.83.50, fax 021.408.83.51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 0723.684.194

Lui Clarke

Ringolevio

1971

„Cine-i borfaș, borfaș rămâne,
și strâmbul îl urăște pe drept.“

UNU

De atunci încolo, ori de câte ori auzea cântecul, se gândea la moartea lui Munson. Că doar băieții de la Jackson 5, până la urmă, îl băgaseră pe Ray Carney iarăși pe felie, după patru ani cât se aținuse pe calea cea bună. *Calea cea bună* descria o filozofie și un teritoriu, un cartier cu granițe și obiceiuri locale. Câteodată, când traversa Seventh Avenue, în drum spre muncă, îngâna printre dinți vorbele astea, ca un pilangiu încercând să nu se împleticească pe trotuar, umblând de la crâșmă spre casă.

Patru ani de trudă onestă și fructuoasă în domeniul mobilierului pentru interior. Carney înzestra însurăței cu cele necesare pentru casă nouă, dădea sufrageriilor un plus de ștaif, călăuzea pensionari pe meandrele vastelor opțiuni pentru cele mai noi fotolii rabatabile. Era răspundere, nu glumă. Chiar săptămâna trecută, una dintre cliente îi spusese că taică-său se stinsese în somn, „cu un zâmbet pe față“, cuibărit într-un Sterling Dreamer achiziționat de la Mobilă Carney. Omul, zicea femeia, lucrase ca instalator pentru municipalitate vreme de treizeci și cinci de ani. Ultimele-i senzații pământești fuseseră mângâierile de lux ale aceluia miez de poliuretan. Carney se bucura să știe că tipul plecase satisfăcut de pe lume – ce tragic ca ultimul gând să-i fi fost „mai bine luam modelul Naugahyde“. Comercializa accesorii. Piese care să pună în evidență spații lipsite de viață. Și suna plecticos. Așa și era. Mai era și

revigorant, la fel cum mâncarea fără destulă sare și piper, ori pileala botezată furnizau, dacă nu plăcere, măcar nutriție.

Nu îi făcuse nimeni petrecere de rămas-bun când se lăsase. Nu-i dăduse nimeni un ceas de aur pentru anii de serviciu credincios, deși nu dusese lipsă de ceasuri de aur de când devenise tăinuitor. În ziua retragerii sale, Carney avea în seiful din birou o cutie întregă cu asemenea ceasuri, gravate cu numele unor necunoscuți, fiindcă trecuse câțva timp de când îl vizitase pe gagiul cu ceasuri din Mott Haven. Își luase adio de la daravelele cu bunuri furate făcându-le vânt clienților de altădată și zicându-le să dea de știre prin cercurile lor infracționale: Carney a pus meseria în cui.

— Cum adică... în cui?

— Mă las. Am terminat-o.

Ușa ce dădea spre Morningside, decupată în zidul clădirii într-un înlesnirea comerțului nocturn, devenise traseul inocent pentru livrările de după-amiază. La două săptămâni după jaful Fortuna, Tommy Mucles a bătut la ușa din Morningside, cu o servietă neagră de piele sub braț. Carney s-a uitat la diamante, să-și testeze hotărârea, și i-a urat baftă hoțului. În următoarea zi, Cubby Râma, unul dintre clienții albi fideli, apăruse în fapt de seară cu „o „chestie marfă de tot“. Cubby era specialist în deturnări dubioase, care luau ani să le plasezi – tipul era băgat până peste cap în bețe pogo chinezești și dresuri vârate în ouă de plastic. Carney l-a dat pe ușă afară înainte să se lanseze în descrierea celor manglite în săptămâna aceea, nimic personal.

Ciorditorii se opriseră din venit, ușor-ușor, sictiriți doar pe moment, fiindcă mereu se găsea alt complice, altă combinație, altă afacere de făcut într-o antrepriză atât de vastă, complicată și plină de șmecherie ca orașul New York.

*

— Atinge-l, că nu mușcă. E ca și cum ai pune mâna pe un nor din rai.

În cealaltă parte a spațiului de expunere, Larry momea un client, un specimen scofâlcit care tot învârtea în mâini o beretă roșie. Gheboșat și ofilit. Carney s-a sprijinit de cadrul ușii, cu brațele încrucișate pe piept. Un subgrup de nădejde al clientelei sale consta în tipi bătrâni care aruncau bani cu nemiluita pe chestii simple, din cele pe care și le refuzaseră de-o viață. Apoi arcurile scaunului scârțâietor împungeau prea tare prin tapițerie, ori doctorul recomanda remedii pentru circulație proastă și dureri obscure, făcându-i să nimerească aici. Carney parcă-i vedea înaintea ochilor, bucuros că nu-i în pielea lor, bătrâni trăitori în apartamente tip vagon, cu dușurile strâmbe, ori prin garsoniere cu lumină chioară: șoferi de autobuz căutând fotolii noi în care să-și mănânce supa cât se uitau pe ce cai să parieze la curse, casieri pe la spălătorii chimice care tânjeau după ceva pe care să-și proptească ținuturile ostentive. Abandonării. Nu se târguiau niciodată, le cășuna că trebuie să dea iama în economii, și totuși erau mândri că au parale la teșcherea.

Articolul în chestiune era un scaun cu rezemători Egon model 1971, cu husă Scotchgard de tweed. Un tanc al confortului, silențios pe roțile-i Pro Slide de alamă.

— Din rai, a repetat Larry.

Intrând în prăvălie, mușteriuil strânsese mâna lui Larry și se prezentase drept Charlie Foster. Buricele degetelor îi dansau acum pe țesătura verde-cafenie și chicotea încântat ca un țânc de-o șchioapă.

Larry i-a făcut lui Carney din ochi. Când pe Rusty, băiatul de prăvălie cel vechi al lui Carney, îl pâlise o criză de șale și trebuise să stea la pat trei luni și jumătate, Carney avusese nevoie de un înlocuitor. Larry apăruse în ziua a doua de interviuri și rămăsese.

Larry era o întruchipare a grației controlate, o desfășurare lentă de stil pur. Îi dădea binețe când apărea la muncă și ridica două degete, un gest însemnând scuză-mă-un-pic, de parcă ar fi fost în mijlocul unei convorbiri transatlantice cu vreo putere

străină, și nu catadicsea să răspundă decât după ce se schimba de vesta vărgată, de evazați și de jobenul de piele întoarsă ori vreun alt penaj exuberant pe care-l alesese în ziua cu pricina. Odată ce îmbrăca uniforma de lucrător comercial, băga la înaintare un „Care-i mișcarea, copilaș?” catifelat.

Era soiul acela de negru înfipt, atât de confortabil în propria-i piele, încât ceilalți, cu toții, erau *copilaș*, fie ei bătrân, tânără ori gabor ponosit și roșu la față. Lumea, îndeobște, folosea cuvântul *alunecos* ca să-l descrie, i se trăgea de la zâmbetul stilat și trăncăneala fără conținere, iar vorba asta era luată de Larry drept compliment. Reprezenta un avantaj, în vânzări, să fi alunecos. Nu avea decât douăzeci și unu de ani, dar trăise multe vieți, deși nu ar fi fost exclus, suspecta Carney, să fi ieșit crescut gata dintr-un hârdău plin cu Șmecherie de Harlem, la cinci minute înainte să fi pus prima dată ochii pe el. Bucătar la un hotel de pe Madison Avenue; îngrijitor spații verzi la două cimitire; șofer de limuzină pentru un magnat al marmurei din Connecticut; „gazator de căței la clinica veterinară Gotham“, o chestie despre care Carney socotea că presupune îndeobște vreun soi de pregătire specializată sau patalama, dar în fine. Și acum Agent de Vânzări Asociat Adjunct la Mobilă Carney, pe 125th Street, „Mobilă de calitate pentru comunitate de mai bine de 15 ani“.

„Nu stă peste program, mereu pus pe bairam“, așa îi plăcea să fredoneze secretarei lui Carney, Marie, furând melodia de la *The Party Duke Show*. Precum Freddie, răposatul văr al lui Carney, Larry își revendica drept plaiuri de vânătoare centrul orașului, suburbia și orice meridian al plăcerii intermediar. Să ascuți cronicile lui Larry despre New Yorkul nocturn și felurii ipochimeni din spectacolul lumii era ca și cum ai fi primit un raport post-futai de la Freddie, în vremurile bune. Îi dădea lui Carney un plus de bună dispoziție.

Îl ținuse în slujbă pe Larry și după ce se întorsese Rusty. Muncă se găsea de-ajuns, iar asta îi îngăduia lui Carney un

plus de răgaz. Era de parcă magazinul ar fi fost, dintotdeauna, ei patru. Nici când era pleștit și mahmur Larry nu-și lăsa clienții să-l vadă în ultimul hal. *Secretele le ții la purtător* – o regulă nerostită a lucrătorului la Mobilă Carney. Marie purta uneori ochelari de soare ca să-și acopere ochiul vânăt, dar nu-și beștelea niciodată bărbatul, pe Rodney. Carney, firește, era bine antrenat în a-și ascunde aspectele îndoielnice. Numai Rusty era cum părea, un transplantat amabil din Georgia, pe care metropola, după atâția ani, tot îl lăsa cu gura căscată. Din câte știa Carney. Poate că Rusty era comediantul cel mai abil dintre ei toți și, după program, se apuca de chirurgie pe creier sau de luptat cu organizații malefice.

Pe Morningside Ave a trecut încă o sirenă.

— Da-i solid? a întrebat Charlie Foster. Că-mi place să fie solid scaunul, a zis, înghiontind cu degetul în rezemătoarea stângă de parcă ar fi împuns cu vârful pantofului un gândac, să se asigure că-i mort.

— Ca *USS Missouri*, copilaș, a zis Larry. Cumperi ieftin, ieftineală capeți, este? Egon pune-un preț frumușel pe copilașii aștia, dar știi că poți să pui bază. Așa ne facem și noi afacerea. Stai jos, frățică, așază-te coala.

Charlie Foster s-a așezat. A părut să se contopească cu scaunul. Ai fi zis, după expresie, că năpârlesc de pe el ani lungi de grijă.

Vândut. Carney a revenit la el în birou. Își cumpărase un scaun capitonat nou-nouț în aprilie și zugrăvisse proaspăt Crăciunul trecut, însă cabinetul de lucru i se schimbase, altminteri, prea puțin pe parcursul anilor. Diploma de la școala de afaceri atârna de același cui, poza cu autograf a Lenei Horne, pe sfânta-i policioară. Afacerile mergeau strună. Îndeletnicirea de tăinuitor le îngăduise, lui și lui Elizabeth, să cumpere locul de pe Striver's Row și să-și ia zborul din primul lor apartament înghesuit. Făcuse posibilă extinderea prăvăliei în brutăria de alături și îi ajutase să treacă de multe momente de restriște. Dar

să cumpere pe 125th Street, la 381 și 383 West? Era exclusiv meritul Mobilă Carney. Cumpărase cele două clădiri de la Giulio Bongiovanni în prima săptămână a lui ianuarie 1970. Un deceniu nou, plin de promisiuni.

De i-ai fi spus, când semnase contractul de închiriere, că într-o bună zi va fi proprietarul spațiului, te-ar fi îndemnat să plimbi ursul. Filmul *Carmen Jones* avea premiera la doi pași pe stradă, la hotel Theresa și, ținând cheile în mână pentru întâia oară, fusese de parcă toată iluminarea și zarva pentru el sunt. Proprietatea nu părea vreo frumusețe, dar putea să te facă om cu stare. Dusesse cu mâna lui, în primii doi ani, banii de chirie la sediul de pe Fifth Avenue al Salerno Properties, Inc., neîncrezându-se în serviciul poștal federal, de parcă la 12 și un minut dimineața, în a doua zi a lunii, portăreii ar fi putut da buzna să-i azvârle calabalâcul în stradă. Trăise cu impresia că faza asta, cu 12 și un minut, i se întâmplase cuiva știut de el ori pe care-l cunoscuse taică-său, însă acum, om matur și la locul lui, recunoștea că-i doar o poveste de adormit copiii. Cel mai probabil.

Îl cunoscuse pe proprietar abia când sunase la Salerno ca să se intereseze de extinderea în spațiul brutăriei. Unul dintre clienții obișnuiți ai cuptorului de pâine găsisse, alarmat, prăvălia încă închisă la șapte și cinci, după care băgase de seamă labele picioarelor ițindu-se pe sub tejghea. Din respect pentru răposat, Carney așteptase patruzeci și cinci de minute înainte să întrebe de chirie.

Giulio Bongiovanni își lăsa angajații să se ocupe de chiriași, însă Carney îi stârnea de mult curiozitatea. Spațiul comercial de pe 125th, numărul 383, fusese blestemat încă de dinainte ca Bongiovanni să preia de la tătâne-său frâiele afacerilor imobiliare. Două puncte de desfacere mobilier, unul de galanterie pentru bărbați, două magazine de pantofi și altele încă se duseră iute de râpă după semnarea contractelor de închiriere, iar ghinionul se ținuse scai de comercianți chiar și după ce

eliberaseră locul. Cancere de care habar n-aveai că sunt pe lume, ce afectau mădule de care n-aveai habar că există, divorțuri bune de studiat la facultatea de drept timp de generații, pârnaie fel de fel. Unul fusese zdrobit de un obiect voluminos în fața unui așezământ de călugărițe.

— Am ajuns să mă tem să închiriez, avea Bongiovanni să-i spună lui Carney.

— Mă descurc, a răspuns Carney.

Bărbatul l-a măsurat cu o privire din categoria n-am-mai-văzut-negru-ca-tine, o experiență care nu era, pentru Carney, nouă. În ultimul timp, parcă, i se întâmpla mai des, peste tot. Ocupări-protest de localuri, vot neselegat, apoi, una-două, afaceri de succes cu mobilă în Harlem.

— Te descurci chiar binișor, a zis Bongiovanni și i-a dat lui Carney permisiunea să spargă zidul ca să facă joncțiunea cu brutăria.

Rădăcinile lui Giulio Bongiovanni pe 110th Street mergeau în adâncime, tocmai din vremea când Harlemul de Est era Mica Italie a acestei părți de Atlantic. Vorbea ca un tip din vecini, însă ieșea în evidență cu cămășile polo strâmte de poliester și fizicul de atlet. Întrebat despre stilu-i de viață, își atribuia vigoarea gândirii pozitive lui Jack LaLanne, a cărui emisiune o urmărea zilnic la televizor, și transporturilor de vitamine pe care le aștepta săptămânal. „Nu evitați coarda elastică“, zicea, pozând cu trunchiul răsucit la patruzeci și cinci de grade. „Nu e doar pentru doamne, cum vedeți și voi.“

Bunicul lui avusese două băcării pe Madison, iar tatăl cum-părase imobilele de la numerele 381 și 383 de pe 125th Street ca investiții, după ce evreii își luaseră tălpășița din cartierul în plină schimbare. Băcăniile familiei încă prosperau, cu toate că alde Bongiovanni nu mai locuiau la etaj. Se strămutaseră în Astoria după Al Doilea Război Mondial, iar acum Bongiovanni părăsea de-a binelea zona.

Cuprins

PARTEA ÎNTÂI
Ringolevio – 1971
7

PARTEA A DOUA
Nefertiti TNT – 1973
125

PARTEA A TREIA
Finalizatorii – 1976
245